

023 Hinta 13,90 €

antiikki & design

30 vuotta

Matkaekstra!

15

menovinkkiä

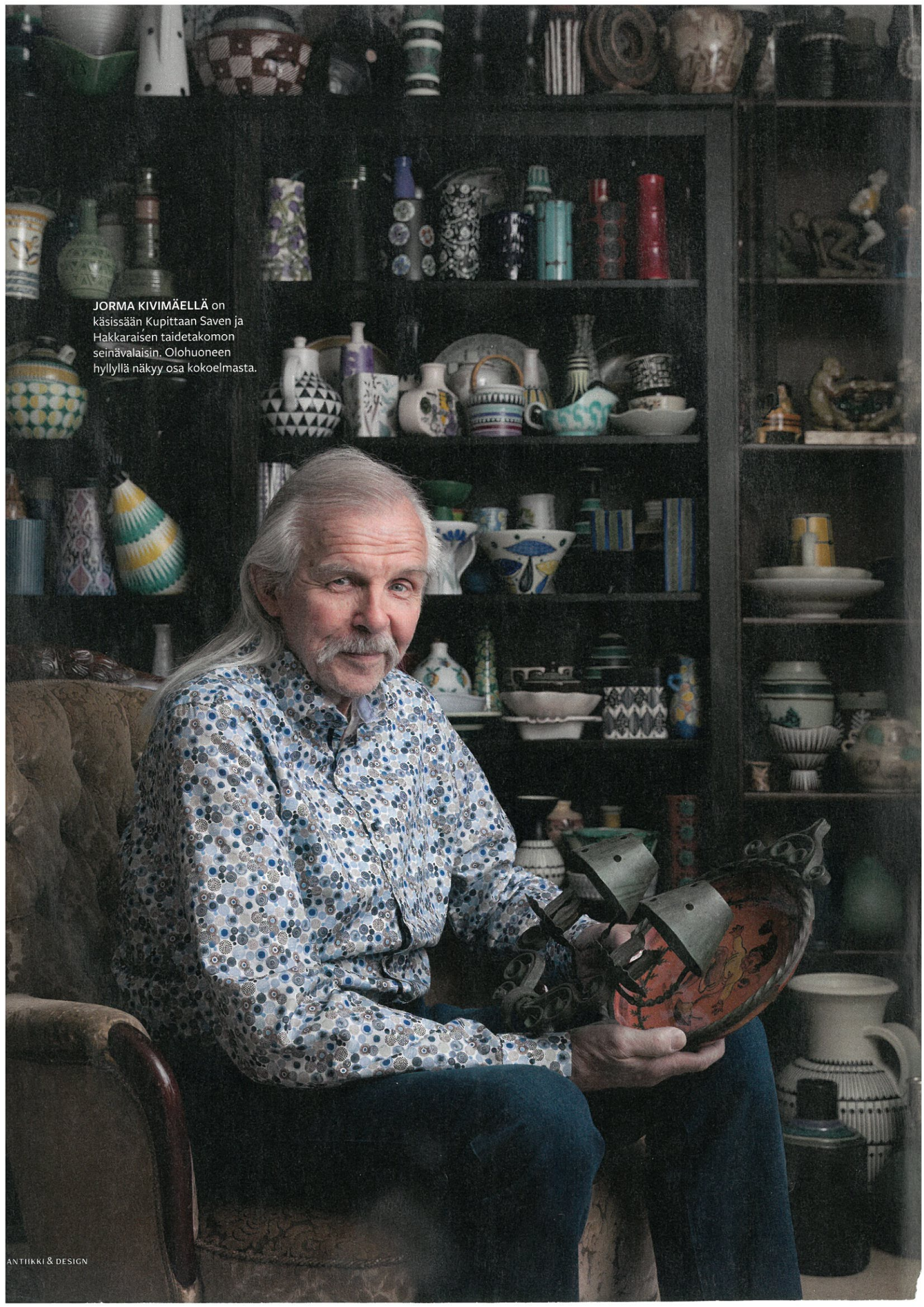
LASIN MESTARI
CAMILLA MOBERG

VIERAILULLA
TANSKAN TYYLIKÄS
SUURLÄHETYSTÖ

KERÄILIJÄ
KUPITTAAN SAVEN
MONET SÄVYT

amarineuvos
ari-Paavo Kokin

ELEGANTTI KOTI

A photograph of an elderly man with long white hair and a mustache, sitting in a patterned armchair. He is wearing a light blue shirt with a dense pattern of small circles and dark blue trousers. He is holding a large, dark, rounded ceramic vessel with a red interior and a black and white patterned exterior. Behind him is a tall, dark wooden cabinet filled with numerous colorful and patterned ceramic items, including vases, bowls, and plates. The lighting is warm and focused on the man and the object he is holding.

JORMA KIVIMÄELLÄ on käsissään Kupittaan Saven ja Hakkaraisen taidetakomon seinävalaisin. Olohuoneen hyllyllä näkyy osa kokoelmasta.

SINKERTAISESSA vadissa näkyy Kupittaan /en maalaustyylien moninaisuus. Kala on H. C. Riemsdijkin, nainen Laila Zinkin, keltamusta /io Okki Laineen, takiainen Rauno Lammelan ja /dukkoihe alhaalla Marja-Liisa Pääkkösen.

SOHVAN yllä seinällä on enimmäkseen Jorma Kivimäen lempitaiteilijan Laila Zinkin töitä.

Vihreä sävy on tyypillinen Helmi ja Irja Suovan maalauksille.

"TOIVOISIN kokoelmalleni museota"

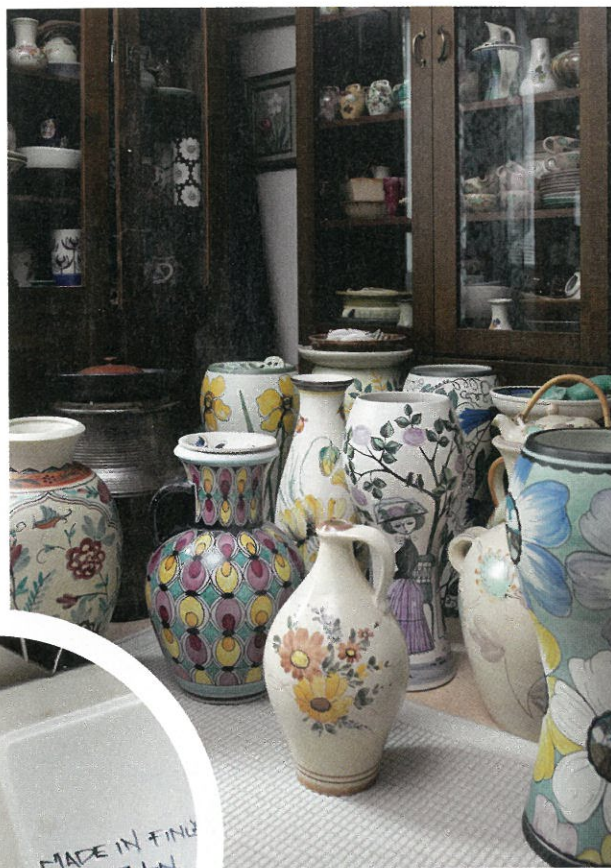
Jorma Kivimäki on omistanut yli 50 vuotta elämästään Kupittaan Saven keräilylle. Hänen haaveenaan on, että lähes täydellinen kokoelma pääsisi museoon.

ARJA MAUNUKSELA KUVAT KATRI LEHTOLA

LAILA ZINKIN suunnittelema seinälaatta kahden koristetaiteilijan versiona. Vasemmalla Linnea Lehtosen ja oikealla Harri Koskisen maalaus.

SEINÄLAATTOJEN signeerauksissa on molemmissa Laila Zinkin tyyliä LZ, mutta eri koristelijan nimi-kirjaimet eli Harri Koskisen HK ja Linnea Lehtosen LL.

OLOHUONEESSA on asetelma suuria lattiamaljakkoita. Edessä keskellä olevan koriste on suunnitellut Gudrun Raunio, naishahmon Laila Zink ja oikean reunan isot kukat H. C. van Riemsdijk.

S alolainen keräilijä **Jorma Kivimäki** ja hänen vaimonsa **Pirjo Kivimäki** asuvat kuin keramiikkamuseossa. Tila vain on loppua rivitaloasunnossa kesken, kun esineet täyttävät hyllyjen ja seinien lisäksi sohvanaluksetkin.

Kupittaaan Savi on Jorma Kivimäen intohimo, mutta myös puoliso nauttii esineiden kauneudesta. Nyt Kivimäet ovat asettelleet kaiken paikoilleen uudelleen sen jälkeen, kun kokoelma oli kannettava autotalliin ikkunaromonttia pakoon.

Mikä juuri Kupittaaan Savessa kiehtoo?

– Joka ainoa siveltimenveto on vedetty käsin. Siirtokuvia, joita Arabialla on paljon, ei Kupittaaalla käytetty ollenkaan, Jorma Kivimäki sanoo.

Tehtaan lukuisista taiteilijoista yksi on hänelle ylitse muiden.

– **Laila Zink** on minulle ykkönen maalarina. Hän oli aikaansa edellä. Hänen tyyliinsä on kubismia, esimerkiksi kolmiomaisia kasvoja.

Seinällä sohvalla yllä on useita Zinkin koristelaattoja. Niitä on jopa kaksi samanlaista – tai ei sittenkään aivan.

Kivimäki kipeää nostamaan laatat alas ja näyttää niiden taustoja. Suunnittelijan lisäksi myös koristelijat signeerasivat esineet. Molemmissa laatoissa on Laila Zinkin LZ, mutta toisessa lisäksi HK ja toisessa LL.

– Minusta tuntui messuilla, että tuo jo on kokoelmassani, mutta kuitenkin otin sen. Ne ovat eri tavoin käsinmaalatut. Koristelijat ovat **Harri Koskinen** ja **Linnea Lehtonen**.

Alkuaikojen ainoa huutaja

Jorma Kivimäki on ollut keräilijäluonne lapsesta asti. Hän keräili postimerkeistä ja -kortteista lähtien kaikenlaista, kunnes valitsi parikymppisenä pääkohteensa. Sen lisäksi että Kupittaaan Savi viehätti, sitä oli mahdollista hankkia aluksi edullisesti.

– Rupesin käymään huutokaupoissa ja niissä kaikki huusivat Arabiaa. Aloin keskittyä Kupittaaan Saveen, joka ei kiinnostanut muita. Meklari kirosi, että yksi vie kaiken halvalla.

Tarvittaessa Kivimäki oli myös valmis maksamaan niin paljon kuin pystyi.

– Joskus keräilyhimo toi vaikeuksia, kun olin työtömänä. Naantalissa ost- ja myyntiliikkeessä oli

SUOMEN MESSUT 1920 -maljakko on Jorma Mäen kokoelman vanhimpia esineitä.

1920-LUVUN maljakoissa näkyy Kupittaan Saven alkuaian tyyli ja ajalle tyypillinen tumma värimaailma.

MALJAKKO on annettu Kupittaan urheilijoiden keihäänheiton palkintona 20.8.1937.

SAT JA KOIRA ovat Viljo Mäkinen töitä. Oikeanpuoleinen orava hirtaihe ovat kattaukseen tarkoitettuja veitsenpidikkeitä.

KUPITTAAN Saven amppelit riippuvat Kivimäen olohuoneen ikkunalla. Etummaisena on maalannut Viljo Mäkinen.

MA astia saa monta erilaista ilmettä. Hyllyyn mahtuu 23 maljaa, ta Kivimäellä on vielä 10 eriväristä lisää.

KUPITTAAN uudet koristeilijat aloittivat Matin ja Maijan maalaamisesta. Patsaan muotoilija Artturi Numminen suunnitteli pariskunnalle kolme erilaista asentoa.

OKKI LAINEEN nukeilla nenän kaari jatkuu yhtenäisenä viivana kulmiin. Kopioilla se on yleensä erilainen.

HAUSKAT pienet ihmis-hahmot ovat siroittimia. Niiden suunnittelija on Gudrun Raunio.

ELÄINHAHMOJA on Kupittaan tuotannossa paljon eikä kaikkien suunnittelijoista ole tietoa.

Kupittaa-keräilijän vinkit

SUUNNITTELE kirpputorierroks etukäteen. Olemme kiertäneet Suomea itse tehdyllä matkailuautolla, ja ensin vain ajelimme. Kun aloimme katsoa netistä eri paikkakuntien kirpputorien sijainnin ja tarjonnan, löytöjen määrä moninkertaistui.

PYRI VARMISTUMAAN netistä ostaessa myyjän luotettavuudesta. *Huuto.netin* myyjille annattavia pisteitä kannattaa seurata. Tärkeää on, että särkyvät esineet pakataan lähetystä varten hyvin. Kerran painava lattiamaljakko oli pakattu vain kahden käsipyyhkeen väliin ja se oli mennyt rikki.

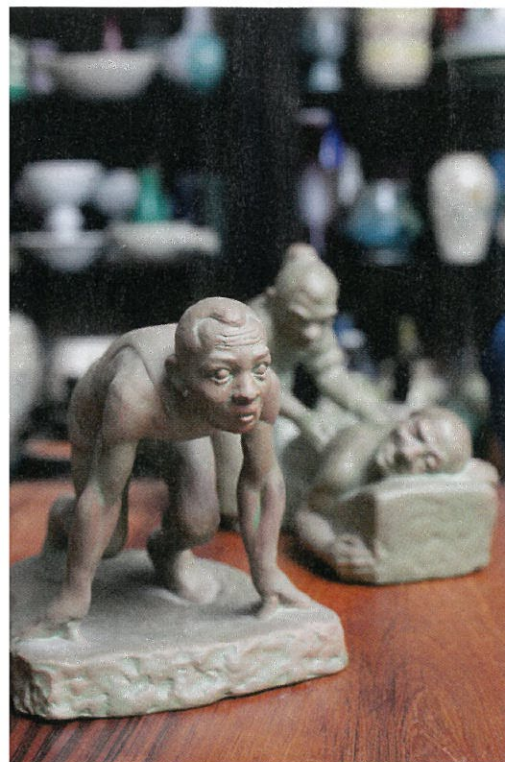
OPETTELE TUNNISTAMAAN VÄÄRENNÖKSET.

Niitä on tehty esimerkiksi Orvokki "Okki" Laineen Kupittaan Savelle suunnittelemista puu- ja keramiikkanukeista. Aidoissa nukeissa nenän kaari jatkuu kulmakarvoihin yhtenäisenä.

KATSO ERI MAIDEN TARJONTAA Googlen kuvahauulla, eBaysta ja Traderasta. Kupittaan Savea on viety muun muassa Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin. Etelä-Amerikkaankin sitä päätyi, kun Suomen Joutsen piti satamissa näyttelyitä.

LUETTELOITA VOI LÖYTÄÄ huutokaupoista ja vanhan tavarankäytöstä. Selaa vanhoja lehtiä, joissa voi olla juttuja tai Kupittaan Saven mainoksia. Niistä näkee, milloin mitään on myyty.

Keräilijöiden tarkkuus kertoo, että patsas on muotin ajalta. Jesse Owensilla näkyvät tässä otsarypytkin. Ens ja hieroja ovat Artturi Nummisen töitä.

LAUTASESSA on näytteitä värisävyistä sekä lasitettuna että lasittamattomana.

KIVIMÄKIEN kodin portaikon seinällä on kokoelma Kupittaa Saven mainoksia.

minulta puuttunut pyykkimuija. Kauppias pyysi 1 000 markkaa, joka oli kuukauden työttömyyskorvaukseni, mutta se oli otettava.

Kaikkiaan Kivimäen kokoelmaan kuuluu noin 2 500 esinettä, joista noin 1 500 on eri malleja. Samalla esineellä on yleensä useita lasitteita ja värejä. Vielä sen lisäksi käsinmaalaus saa aikaan yksilöllisiä eroja.

Katsomme keittiön seinällä olevaa hyllyä, jota Kivimäki sanoo Kupittaa värikartaksi. Siinä on 23 kappaletta samaa astiaa, jalallista ja korvallista maljaa. Kaikki ovat erinäköisiä. Vielä löytyy lisää kymmenen, jotka eivät mahtuneet hyllyyn.

Zinkin lisäksi Kivimäen suosikkeja Kupittaaan koristesuunnittelijoista on **Raili Suvanto**. Hänen töissään on esimerkiksi ohuella viivalla maalattuja voikukan hahtuvia, jotka ovat vaatineet hyvin tarkkaa työtä.

Sisarusten **Helmi** ja **Irja Suovan** töiden pehmeä maalausjälki puolestaan on syntynyt maalaamalla märän lasitteen päälle. Kuvioiden vihreä sävy on tullut näkyviin vasta poltossa.

Tiiliä ja koristekeramiikkaa

Koristeiden ohella tärkeitä ovat tietysti muodot. Monien taidokkaiden ihmis- ja eläinhahmojen takana on **Viljo Mäkinen**, joka oli paitsi Kupittaaan keraamikko, myös kuvanveistäjä.

– Mäkinen voitti Italiassa urheiluaiheisen veistoskilpailun. Pariisin maailmannäyttelyssäkin palkittiin Kupittaaan taiteilijoita, **Kerttu Suvanto-Vaajakallio** ja **Valentina Modig-Manuel**.

Kivimäkeä harmittaa, että paljon Kupittaseen liittyvää materiaalia on päässyt häviämään. Tuotantoa on tutkittu vain vähän, ja tehtaan historiassakin olisi selvitettävää.

– Kupittaa Savi on aliarvostettu. Odotin turhaan vuonna 2018, että jotenkin huomioitaisiin yrityksen satavuotisjuhla. Sitä ei vietetty myöskään 2021.

Kaksi vuosilukua johtuvat yrityksen vaiheista. Vuonna 1918 perustettu Kupittaa Saviteollisuus Oy jatkoi jo 1700-luvulla alkanutta tiilien valmistusta Aurajoen rannan savesta. Sivutuotteena se ryhtyi tekemään myös koristekeramiikkaa.

Yritys meni konkurssiin, mutta toimintaa jatkoi uudella nimellä Kupittaa Saviosakeyhtiö vuosina 1921–1969. Sitä johti Koposen perhe, **Kaarlo T. H. Koponen** ja hänen viisi poikansa. Päätuotteena pysyivät loppuun asti tiilet. Nyt tehtaan paikalla on Turun yliopistollinen keskussairaala TYKS.

Suomalaiskoteihin ehti kertyä paljon Kupittaa Saven käyttö- ja koriste-esineitä. Kaikkein tunnetuin

*Satavuotis-
juhla meni
huomiotta.*

JORMA KIVIMÄEN kokoelmaan kuuluu myös 16-millinen värielokuva Kupittaan Savesta. Hän on teettänyt siitä DVD:n.

KUPITTAAN eläinhahmoista tehtiin myös kukkapidikkeitä. Kivimäki on vanhoissa mainoksissa nähnyt, että niihin on laitettu kynttilöitäkin.

KIVIMÄKIEN keittiön elegantti valaisin on Kupittaan Saven ja Hakkaraisen taidetakomon yhteistyössä valmistama.

on **Artturi Nummisen** muotoilema *Matti ja Maija*. Harvempi lienee kuitenkaan huomannut, että patsaasta on kolme hieman erilaista versiota.

Historia keräilijöiden varassa

Koska Kupittaan Saveen keskittyy museota ei ole, keräilijöiden merkitys historian tallettajina korostuu. Jorma Kivimäki myisi mielellään elämäntyönsä museoitavaksi. Keramiikan lisäksi hänelle on kertynyt

paljon muutakin materiaalia, valokuvista muotteihin. Erityisen hienona löytönä hän pitää elokuvaa Kupittaan Savesta.

– Se on Fennada-Filmin tekemä mainoselokuva, 16-millinen värikuva, jota näytettiin elokuvateattereissa. Neuvotelimme turkulaisessa liikkeessä

pitkään hinnasta. Olen teettänyt siitä DVD-kopion.

Kupittaan Savea on tallettanut filmille muutenkin.

– Keramiikkatehdasta johtanut **Olavi Koponen** osasi tuotesijoittelun. Hän lahjoitti valtavasti esineitä

Suomi-Filmille. Sama maljakko löytyy jopa viidestä elokuvasta, ja yhdessä elokuvassa *Matti ja Maija* näkyy **Tauno Palon** kanssa.

Kun Kivimäeltä kysyy, miten hän on oppinut tuntemaan Kupittaan tuotannon, hän hakee matkalaukun ja alkaa nostella esiin luetteloita.

Hän on opiskellut Kupittaasta kaiken mitä on löytänyt. Luettelot kertovat, mitä tehdas on valmistanut, ja lisätietoa antavat vanhat lehtijutut ja kansioihin järjestetyt mainokset.

Keräily jatkuu, sillä vielä kokoelma ei ole aivan täydellinen. Viimeisin ostos on huuto.netistä löytynyt ilves. Sen tuotenumero 362 kertoo, että se edustaa Kupittaan alkuajan tuotantoa. Mutta kuinka keräilijä pääsee rentoutumaan kodin vallanneesta harrastuksestaan?

– Korjaan tietokoneita. Se on henkireikä ja saan ajatella jotain muuta. Tietokoneen osia kyllä on Kupittaan ruukuissakin. ♦

Lisätietoa Jorma Kivimäen kokoelmasta: kupittaansavi.fi.

*Kupittaan
Savea näkyy
Suomi-Filmeissä.*